

Jak zkrotit počasí

Rozvojové země jsou globálními změnami počasí postiženy ze všech nejvíc.

THE ECONOMIST

Jde o víc než o stovku

Signatář Charty 77 Jan Šabata vyhrál svůj boj s úřady o výši důchodu.

BÁRA PROCHÁZKOVÁ

Zrod kapitalismu czech made

Sedm let trval slušovický počítačový underground.

BÁRA PROCHÁZKOVÁ

V ráji pravých katolíků

Jak se žije kraji, který nezapomněl na Krista pána

□ PETR TŘEŠŇÁK

FOTO MATĚJ STRÁNSKÝ



Prostě žijeme spolu. (Aleš Naňák)

V ranním nedělním slunci připomíná Nedašov spíš vesnici někde na jihu Španělska nebo Řecka než malou dědinu na Valašsku. Velký kostel září novotou, ačkoli mu letos bylo sto let, okolí je čistě upravené a na přilehlém hřbitově nechybí snad u žádného hrobu čerstvé květiny. Proti panorámatu zelených kopců se vine dlouhá řada lidí a aut. Staří chlapi v kloboucích rázují do prudkého kopce o holi, vetché stařenky v šátcích vyvážejí na ranní mši funicí škodovky, početné rodiny tlačí kočárky, kolem pobíhají svátečně nastrojené děti. Jako poslední se loudají teenageři, kteří jsou se svým značkovým oblečením, natuženými účesy a líčidly k nerozeznání od vrstevníků v Praze nebo Brně.

Těší-li se papež Benedikt XVI., který o víkend navštívil nábožensky nejvzácnější zemi Evropy, někde v Česku skutečně bezvýhradně přízní, je to právě tady. V Nedašově a okolních vsích se při posledním sčítání lidu přihlásilo k římskokatolické církvi téměř 97 procent obyvatel, nejvíc z celé republiky. Závrsí, jak se dědinám schovaným v kopcích za Valašskými Klobouky říká, je český unikát. Místo, kde kostel dodnes zůstává osou společenského života, laboratoř, v níž se Valaši zatím úspěšně pokoušejí o nemožné – skloubit tradiční zbožnost s rychlým tempem moderního života.

Za faráře

Otec Jiří je rozený showman. Při sborovém zpěvu zvedá mikrofon do výšky k publiku jako rockový zpěvák, pokud se mu výkon zaplněného kostela nezdá dostatečný, s nesouhlasným zavrtěním přikládá ruku k uchu, jako že neslyší. Funguje to, vyhecování věřících za chvíli zpívají z plných plic. Pak páter cituje evangelium sv. Marka, v němž Ježíš bere do rukou malé dítě a doporučuje svým učedníkům, aby byli jako

ono, pokud chtějí vejít do království nebeského. Jsme na prostřední ze tří nedělních nedašovských bohoslužeb a tahle je určena především dětem, dospívajícím a mladým rodinám. „Proč pán Ježíš chce, abychom byli jako děti?“ ptá se publika kněz, který zdejší farnost spravuje zatím jen pár týdnů. Aby ilustroval typicky dětské chování, pobíhá v zeleném ornátu kostelem sem a tam a napodobuje do mikrofonu dětský pláč, až uši zaléhají. Nakonec vytahuje bublifuk a vypouští do kostelních lavic bubliny. „Protože tak, jako malé dítě chce být s maminkou a tatínkem, křesťan chce být se svým Bohem,“ uzavírá svůj výklad a zaplněný kostel pokleká k modlitbě.

Polští kněží z řádu mariánů zdejší farnost spravují od 90. let, ale na jejich rozevlátém stylu kázání (Jiřího předchůdce svého času přivedl do kostela živou ovci) nedašovská víra nestojí. Ves obklopená neúrodnými kamenitými kopcí byla odjakživa zbožná stejně jako chudá. Od 16. století tu nepůsobí evangelíci, katolický farář od nepaměti představoval vůdčí postavu obecního života a homogenní valašské dědině nezpřetrhal kořeny žádný holocaust ani odsun Němců.

Příslušnost k církvi nejvíce utužil František Půček, charismatický kazatel, který si mezi Valachy získal za první republiky až nadpozemskou úctu a po válce se postavil komunistům. Když si ho po jednom kázání v lednu 1949 přijela do Nedašova vyslechnout Státní bezpečnost, na místě se srotily desítky ozbrojených mužů a tajně z vesnice vyhnali. Odpověď byla krutá: ještě tentýž večer obklíčily Nedašov autobusy s estébáky a milicionáři, začalo masové zatýkání, bití a kruté mučení. Někteří muži se dostali až do spárů sadistického vyšetřovatele Aloise Grebenička. Čtrnáct obyvatel šlo dokonce do vazby, třetina do vězení. Sám Půček do →



Mše svatá, tentokrát s bublifukem.

→ stal dva roky v Jáchymově. Traduje se, že po návratu farář požíval takový respekt, že když projížděl vesnicí a okolím, lidé podél cest padali na kolena a klaněli se k zemi.

Katolictví v Závřší přežilo s Půčkovým odkazem ve zdraví i ty nejhorší komunistické časy. Navzdory výhrůzkám režimu a perspektivě horší práce tu chodila naprostá většina lidí pravidelně do kostela celých čtyřicet let totality. Ještě v době normalizace držel čtrnáctisetřicetiletý Nedašov celostátní prvenství – 90 procent zdejších školáků navštěvovalo hodiny náboženství.

Neschvalujeme, neodsuzujeme

„Projížděli jste si vesnicí? Neuvidíte jediné neopravené stavení,“ říká hrdě starostka Alena Nováková a s tradiční valašskou seznamovací otázkou „Kdo z vás řídí?“ volá na manžela, ať přinese slivovici. Přestože už třetí den slaví se sousedy v místním kulturním domě své padesátiny, ranní mši nevynechala a únava na ní není znát ani trochu. Při líčení výhod, které tradičně silné katolictví obci přináší, je žena sršící nezdolným optimismem skutečně k nezastavení. Navzdory chudobě,

nejnižším platům a nejvyšší nezaměstnanosti ve Zlínském kraji (ženy přes 20 procent) je Nedašov jako ze škatulky. Lidé si vypomáhají navzájem, kostel je spojuje (jen minulou neděli se na opravu lavic vybralo 33 tisíc korun), společenský život vzkvétá. A staré zvyky, podepřené vírou, drží na uzdě nešvary moderního světa.

Kriminalitu v obci prakticky neznají, rozvodovost je zanedbatelná, rodiče do domova důchodců nikdo neodkládá. Zemře-li někdo ze tří vesnic Závřší, ještě stále se sluší, aby z každé chalupy alespoň jeden obyvatel dorazil na pohřeb. Světí se neděle, takže cirkulárky ani sekačky na trávu tu neuslyšíte. „Vyliďňování venkova tady probíhá podstatně pomaleji než jinde. A co se týče porodnosti, zachraňujeme republiku,“ směje se starostka, sama matka čtyř dětí. „Průměr je tak tři až čtyři děti, ale pamatuju i rodiny s deseti a dvanácti potomky. Děti jsou nejlepší investice a aspoň je nám tu veselo.“

Manželé Káňovi patří ke zdejším vzorným katolíkům. Je pár hodin po mši, ale sváteční oblečení nesvlékli – budou je nosit až do společné večerní modlitby. „Modlitba je to, co nás spojuje,“ říká Luděk Káňa (32), profesí strojník, v obývacím pokoji

pod velkým dřevěným křížem. „Když má někdo problém v rodině, se zdravím nebo prací, společně se za něj modlíme.“ Brali se neposkvrnění předmanželským sexem (celibát před manželským slibem tu prý stále část mladých dodržuje, i když po pár rozhovorech s místními to vypadá, že spíše menšina), mají tři děti a těší se na další. Dvě návštěvy papeže Jana Pavla II. v Česku si nenechali ujít, letos s dvouměsíčním miminkem poprvé zůstanou doma a bohoslužbu Benedikta XVI. budou sledovat alespoň v televizi (na rozdíl od devadesáti sousedů z farnosti, kteří se na papežskou mši chystají osobně). „Má to v dnešní době těžké, ale zvládá to dobře,“ pochvalují si Benedikta XVI. Káňovi. Zdejší katolictví je tradiční a lidové, takže pokusy polemizovat s oficiálním postojem církve k celibátu, antikoncepci nebo registrovanému partnerství jsou předem odsouzené k nezdaru. Manželé Káňovi jsou zajedno s oficiální doktrínou a volí KDU-ČSL právě proto, že je před hříchy moderní doby slibuje ochránit. „Ale my nikoho neodsuzujeme,“ říká Luděk Káňa, když přiznává, že v posledních letech se mravy i v Závřší uvolnily a například těhotné ženy už nejsou zdaleka tak vzácné. „Neschvalujeme, ale neodsuzujeme. Nežijeme tady v pravěku.“

Harmonická rodina v domě obklopeném malebnými zelenými kopci působí jako idyla bez kazů, až člověku vrtá hlavou, jak může být valašský model soužití tradičního katolicismu s 21. stoletím tak bezešvý. Jak to jen říkal ten mladík s nevyspalými očima, který po probdělé noci spěchal ráno na mši, když už zvonilo? „Chcete vědět, co si myslí mladý lidi?“ usmíval se potutelně na kamarády. „Tak přijďte večer do hospody k Sedmi kulím. Budeme tam. Jako každý den.“

Když žili dinosauři

„Společenský život je tu dobrý, to ano,“ pokývá hlavou Josef a napije se piva. „Ale najdu sa tu mezi dobrými lidmi aj pěkné kurvy.“ Jsme v hostinci, kde si dává dostaveníčko místní mládež. Mužům kolem stolu je něco přes dvacet a znají se už od školy. Spojuje je dětství, jaké většina jejich vrstevníků zná jen z četby Boženy Němcové. Všichni jsou pokřtěni (starostka si nevzpomíná, že by v Nedašově někdo nedal dítě ke křtu), odmala museli povinně s rodiči do kostela a ke zpovědi, účastnili se tradičních poutí, ve škole navštěvovali hodiny náboženství. A pak se něco zaseklo.

Dospívající mladíci narazili na netoleranci

INZERCE

Předplatné titulů **Economia** s kartou **Benzina**



10 678 Kč
bez DPH



4 404 Kč
bez DPH



3 650 Kč
bez DPH



5 990 Kč
bez DPH

Předplaťte si kterýkoliv z uvedených titulů na 2 roky a získáte kartu Benzina na nákup pohonných hmot v hodnotě 1 000 Kč.

Zaplatíte-li své předplatné do data splatnosti, prodloužíme Vám navíc zdarma délku předplatného o 1 měsíc.

Objednávejte na bezplatné telefonní lince 800 11 00 22 nebo e-mailem na adrese predplatne@economia.cz.



Nabídka platí pro současné nebo nové předplatitele do 6. 10. 2009.

economia
OBSAH ROZHODUJE



Je tu nejvyšší nezaměstnanost a nejnižší platy v kraji, ale vesnice vypadá jako ze škatulky. (Cesta ke kostelu)

a zneužívání moci, které je jednou z příčin úbytku katolických věřících všude v Evropě (nejnověji je potvrzují třeba čerstvá čísla z Polska). Oním nepřekvapivým slovem ještě mnohokrát počastují faráře, který v Nedašově sloužil za jejich školních let a víru jim stihl pořádně znechutit. Šestice se s dalším pivem dostává do ráže a přebíjí se vzpomínkami na farářovy kousky. Vylučování z přípravy na biřmování za to, že člověk nepřišel do kostela. Za tentýž přečin se ve škole zhoršovala známka z náboženství. Zákazy diskoték a lidových valašských zvyků, například řádění čertů ve vsi týden před Mikulášem (páter byl z Polska). „Já jsem se ho v deváté třídě zeptal, jak mám věřit v Ježíše, když existovali dinosauři,“ vypráví Vašek, „a víte, co mi odpověděl? To je jedno. Tak co si z toho člověk má vzít?“ A Josef triumfuje: „Moje babička už nemohla z domu, tak k ní farář chodil domů. A táta ho jednou načapal, jak si od ní bere tisícovku. Vyhodil ho ze dveří.“

Někteří se už byli v kostele podívat na nového pátera a plánují dát katolickému životu ještě jednu šanci. Jiní říkají, že do kostela už je nikdo nedostane. „A kde se budeš ženit?“ dobírá si Josefa Jirka. „No asi v kostele,“ krčí rameny Josef po chvilce nervózního ticha. „Kde jinde.“

Druhá strana mince

Katolická tradice je v Závřší silná, ale v dnešní době křehčí než kdy jindy. Mláďenci z hostince odhadují, že minimálně polovinu jejich generace

Na tři nedělní bohoslužby dorazilo 1100 lidí. A to je ještě spousta chlapů pryč za prací.

osoba neoblíbeného faráře vztah k církvi hodně zkomplikovala. Starší obyvatelé obce namítají, že v mládí rebelují všichni, ale s rodinou se k jistotě rodné víry zase vracejí. Vždyt v Nedašově je spolehlivost na děti a na tradici tak silné, že zájemce zvenčí tu nemá šanci sehnat dům – takřka nikdo z místních se odtud totiž nestěhuje a kdo má volnou chalupu nebo pozemek, drží je pro své děti.

Křivolakou cestou víry si prošel i Aleš Naňák (28), obyvatel sousední Návojně, která patří do nedašovské farnosti, a v současné době nejznámější místní písmák. Sepsal historii kostela, píše články do zlínských časopisů a má také svůj blog na webu Lidových novin. Vyrůstal v katolickém rytmu jako každé z místních dětí, v pubertě si ale nechal narůst vlasy do půl zad a jezdil na heavy-metalové koncerty. Studoval magii, spisy Aleis-

tera Crowleyho, La Veyovu *Satanskou bibli*, židovskou kabalou. „Dostal jsem se kvůli tomu do sporu s farářem,“ vzpomíná dnes na svá divoká léta, „chtěl, abych takové věci nečetl, ale namítal jsem mu, že chci poznat druhou stranu mince.“

Od magie se dostal ke středověké filozofii a zpátky k dějinám církve. Vystudoval je na teologické fakultě a stal se znalcem církevních památek svého kraje. Oslovil ho příběh nedašovského hrdiny Františka Půčka, takže Naňák našel a vyzpovídal pamětníky tehdejších událostí a sepsal pro noviny příběh hrdiny, jehož odkaz patří k pilířům zdejší zbožnosti.

Dnes se navzdory bouřlivému mládí počítá spíše ke konzervativním katolíkům, hájícím staré dobré hodnoty. „Papež Benedikt XVI. samozřejmě nemá takové charisma jako Jan Pavel II., ale jeho vizi rozumím,“ říká nad štamprlí slivovice. „Církev má být skála, i když to bude znamenat, že ztratí hodně věřících. Ti, pro které je víra smyslem života, zůstanou, ostatní odpadnou.“ Sekularizace podle něj nevyhnutelně čeká i nejkatoličtější region Česka, Naňák je však přesvědčen, že Bůh nadále zůstane konstantou zdejšího občanského života. „Nežijeme tady v ráji, není to idyla z Ladových obrázků, i když to tak může vypadat,“ říká vystudovaný teolog, který se dnes živí jako programátor, „ale něco podstatného nám katolictví přináší. Můžete kdykoli zavzvonit na souseda a chtít pomoc, každý si klade za čest toho druhého co nejlíp pohostit. Prostě